

Pedagogická psychologie, slovníček tématicky!!!

1.1 - **Pedagogická P** - má obecnou část (teorie a metodologie); hlavně apl. disciplína - P poznatky do ped. praxe - výchovy, vzdělávání, vyučování, poradenství a T

1.2 - **Educational Psychology** = ped. P; psychological = didaktický

1.3 - **Teorie a praxe ped. P** - viz. 1.1

1.4 **James William** - zdůr. význam dobrých návyků; návyky se musí formovat současně s názory - jinak jen slepá poslušnost

1.5 - **Thorndike** - lidé se učí stejně jako zvířata - mechanickým opakováním (kočka v kličce)

- instrumentální podm., U pokusem a omylem, zákon efektu a cviku

1.6 - **Dewey John** - vstřícné kurikulum, rozvoj mysli důležitější než učivo

- integrované vyuč., postup od praktických dovedností k formálním celkům - "uč se činem"

1.7 - **Moderní pedagogika** - věda o edukační realitě; namísto normativního explanační přístup, zakotvení v realitě, radost z objevování

1.8 - **Průcha Jan** - prof., DrSC, Dr.h.c. 1995 v Turku, napsal mj. Alternativní školy; výzkum, přednáší i ve světě

2.1 - **Raná zkušenost** - vliv na chování v dospělosti, je třeba osobní zkušenost, jen pozorování nestačí (opice neuměly kopulovat)

2.2 - **Vester Frederick** - poznatky o paměti a U z neurofyzologie a biochemie; dokazuje z hled. biologie nesprávnost zavedených školských postupů; příčina špatných poměrů není v jednotlivce, ale systému, učebních materiálech, struktuře škol a vyučování; formuloval pravidla biologie učebních procesů

- info v dl. pam. vydrží až 20 minut a záleží na tom, jestli je dost proteinů, aby se zapsala do dl. pam.

2.3 - **Asociační struktura** - Vester - jsou to sítě, koleje, kde fungují a zpracovávají se info

- čl. se rodí s mozkiem, kt. se dovyvíjí, ale V HW se ukončuje do 3. až 6. měsíce, pak už se mění jen SW; záleží na prostředí - aby byla struktura hustá a plastická, je nutno hodně okolních podnětů

2.4 - **Piaget Jean** - aktivita - dí je aktivní, setkává se s problémy a pokouší se je řešit; použ. různé operace > důležité pro řeš. probl. a V intelektu

- učící se subjekty mají rozhodující podíl na vl. U; stačí vytvářet podmínky k usnadnění sebeřízeného U

2.5 - **Asimilace a akomodace** - as. - začlenění nového poznatku do stávajících struktur; akomodace - změna struktur vlivem nových poznatků

2.6 - **Arlin Patricia** - prof. a děkanka College of Education v California State Uni., stadium postform. operací

2.7 - **Stadium postformálních operací** - Arlin 1975 - 5. stadium kogn. V - týká se dospělosti

- porozumění, že poznatky nejsou absolutní, nýbrž relativní povahy; protikladnost je základním aspektem skutečnosti; dialektické myšlení - schopnost syntetizovat protikladné myšlenky, emoce a zkušenosti
- postform. myšlení - hledání problémů (spíše než jejich řešení), otevřený konec, relativistické, dialektické

2.8 - **Vygotskij Lev** - ZNV, V jazyka a myšlení (2 odlišné procesy), konstruktivismus (U je proces dávání významu; sladování nových info se stávajícími); důležitost soc. a kulturního kontextu pro V

- U je <>, obsahuje soc. prvky, odmítal memorování a měření IQ

- principy U: začít tam, kde se právě učící se subjekt nachází; musí být aktivní; důležitá je diskuse s účastníky U; stadia myšl. jsou kvalitativně odlišná; aby mohlo nastoupit nové stadium, musí být to předchozí rozbito; mozková kůra prochází v souv. s U neurolog. změnami (Lurija)

2.9 - **Stadia nejbližšího V** - asi zóna nejbl. = proximálního V - co je dí schopno udělat s pomocí dospělého, což je to, co bude v nejbl. době umět samo (oproti zóně akt. V) neboli je to prostor mezi aktuální V úrovní a V potenciálem, možností rozvoje

- dynamická zóna, kde se odehrává U a kogn. V
- Vygotského nezajímalo, co se dí naučilo včera, ale spíš co se může naučit dnes a zítra; ZNV: co dí dnes umí ve spolupráci, zítra bude umět samo

2.10 - **Sdílená zkušenost** - termín L. Vygotského v rámci jeho ZNV:

- čl. se nejvíc naučí, když s někým spolupracuje na daném problému; dosp. mu nejdřív ukáže, co a jak, a dí to pak dělá samo - čl. se učí teprve v <>
- dítě a dospělý spolupracují na dosažení téhož cíle, zpoč. má každý jinou představu, vyjednávají a postupně dospívají k cíli; podmínkou je vřelost, pozornost, ohled na potřeby dí

2.11 - **Americká otázka** - pojem JP - v USA se ho pořád ptali, zda nejde jeho stadii projít rychleji; JP byl překvapený, proč tam lidé chtějí urychlovat kognitivní V dětí; ve školce se má dí učit hlavně sociálními dovednostmi a užívat si dětství, zvyšování IQ

3.1 - **Edukační věda** = pedagogika - zkoumá vztahy mezi cíli a prostředky výchovy; tyto cíle stanovuje podle společenských potřeb

3.2 - **Vyučování a učení** (teaching & learning)

- vyučování - proces předávání info; obsahuje nejen kognici, ale i soc. kom., volní úsilí, řešení konfliktů, různé emoce...; působí zde tyto činitele - žáci, učitel, pedagog. požadavky a podmínky, prostředí a <> těchto činitelů
- učení - složitý p proces - zahrnuje poznávací, citové, soc. i volní procesy; naučené je opakem vrozeného, výsledkem je změna; obecné cíle U - osvojení věd., doved., návyků a postojů

3.4 - **Edukace, ed. realita**

- edukace = výchova + vzdělávání
- ed. realita - jakákoli situace, v níž prob. edukace; ed. procesy + konstrukty + prostředí

3.4 - **Edukační procesy** - Č, při níž dochází k vyučování a U; účastní se žák, info a učitel v <>

3.5 - **Edukační konstrukty** - učební plány, učebnice, scénáře, hypotézy, teorie - vše, co ovl. ed. procesy

3.6 - **Edukační prostředí** - prostředí, kde prob. ed. procesy

- vnější - škola, rodina vč. ekonomických a demograf. char.
- vnitřní - fyzikální (barvy, nábytek, osvětlení) a p-soc. - ty se dále dělí na statické (soc. vztahy ve třídě, učební klima) a proměnlivé - krátkodobé (žloutenka)

3.7 - **Kurikulum** - učební plány, seznam předmětů, osnovy...

- vstřícné - integrace, spojení se životem, prakt. zkušenost - Dewey, Rousseau
- zprostředkující - beh.
- <> - využ. se aktivity žáka, dí není tabula rasa - JP, Vygostkij

3.8 - **Psychodidaktika** = instructional technology; propojuje poznatky obec. didaktiky, kogn. P a P, důraz na procesuální charakter U

3.9 - **Mastery Learning** - Bloom = zvládající U - každý zvládne U a naučí se, co potřebuje, pokud k tomu má podmínky - čas a vhodný způsob vyučování

3.10 - **Bloom Benjamin** - *1913, zkoumal metody měření a hodnocení výsledků vyučování; mastery learning

3.11 - **Taxonomie vzdělávacích cílů** = hierarchicky uspořádaná klasifikace vých. cílů, resp. výsledků U - kognitivní, afektivní a psychomotorické

- kognitivní (podle Blooma) - 1. vědomost, 2. pochopení, 3. aplikace, 4. analýza, 5. syntéza, 6. hodnocení (schopnost posoudit hodnotu látky)
- afektivní (podle Kratochvíla) - 1. přijímání (ochota věnovat pozornost), 2. reagování (aktivní účast), 3. oceňování (přisuzování hodnoty), 4. uspořádávání (práce s různými hodnotami), 5. sebevyjádření
- psychomotorické (některé, podle Simpsona) - vnímání, odezva, zautomatizování, přizpůsobování, vytváření

4.1 - **Různé def. U** (senzomotorické, verbálně-kognitivní a sociální)

- Pavlov - proces utváření dočasných nervových spojů (asociací)
- beh. - rel. trvalá změna chování navozená účinkem zkušenosti
- kognit. (JP aj.) - U je výsledkem naší snahy porozumět světu; vnitřní proces, kt. nelze přímo pozorovat; změna v připravenosti a způsobilosti reagovat v urč. konkrétní situaci

4.2 - **Typy učení A B C** - podle míry intencionality-zaměřenosti, pozorně sledující

- A - bezděčné U (poslech písničky, reklama...)
- B - záměrné, autoregulované > chci se to naučit (řídít auto...)
- C - řízené, regulované zvnějšku
- JP rozlišil P-učení (physical learning - věci působí na nás, KP) a LM-učení (log. - mat., celostní, důl. je porozumění; je-li vnitřně motivované, je self-rewarding - Kovalíková - mozek je sám sobě gratulantem; aha-zážitek)

4.3 - **Vzdělavatelnost a vychovatelnost**

- vzdělavatelnost - schopnost získat žádoucí míru věd., doved. a postojů; předpokladem je inteligence a schopnost učit se; není u idiocie (Bermstein - vzděl. je podmíněna i jazykovou kompetencí, kt. závisí na soc. původu jedince (kurzy češtiny pro Romy))
- vychovatelnost - hranice (IQ 50-60), po kterou lze jedince vychovávat, níže jde o nácvik, výcvik
- podle ES se dnes už tyto kategorie nepoužívají, protože každý je vzdělatelný - nejde jen o akademické vědomosti, ale i o všechny dovednosti (v angl. se rozlišuje learning a schooling - což jsou produkty působení školy)

4.4 - **Vzdělání** - produkt procesu vzdělávání; souhrn vědomostí, doved. a postojů osvojených jedincem v průběhu života

4.5 - **Paradigma** - základní teorie, myšlenkový model jako teoretické východisko vědy; P je multiparadigmatická věda; např.:

- strukturalistické - vrozené struktury se rozvíjejí zráním a U (JP, Vygotskij, Bruner)
- hum. - čl. se chce učit, stačí mu to umožnit; svoboda, volba
- kognitivní - čl. = PC

4.6 - **Freire Paolo** - alfabetační kurzy, alternativní metody výuky, protože probouzejí svobodnou O

- "pedagogika probouzejícího uvědomění", ped. "osvobození" - posílit soc. roli žáka; "mluvící knihy"

4.7 - **Memy** (Richard Dawkins) - kulturní ekvivalent genů, vzorec poznávání a chování, množí se replikací - komunikací mezi lidmi; patří sem třeba dovednost chodit přes silnici i tak komplexní věci jako náboženství...

4.8 - **Kovali Susan** - ITI - ITV

4.9 - **Integrovaná tematická výuka** - vytvoření mozkově kompatibilního prostředí; metody a strategie zal. na principu objevování

- osnovy - celoroční témata
- aktivita, samostatnost, tvořivost, komplexnost, radostná atmosféra při vyuč.

4.10 - **8 zásad MKV, kompatibility vzdělávání**

- 1.princip nepřítomnosti ohrožení - prostředí bez stresu (info jde nejdřív do limb. systému, pokud je negativní, jde do mozk. kmene, kt. umí vybavit pouze refl. odezvu)
- 2.smysluplnost - pocit učícího se, že mu to kdy k něčemu bude
- 3.spolupráce - učit se v koop. je efektivní (číst 10%, diskutovat 40%, manipulovat 80%, učit někoho 90%)
- 4.okamžitá zpětná vazba - ideálně je výsledek Č okamžitý (řízení auta ... násobení); proti zafixování špatných výsl.; hodnocení a) průběžné (formativní), b) finální (sumativní)
- 5.možnost volby - když se má dí učit z paměti básničku, mohlo by si moct vybrat, jakou chce > více odpovědnosti
- 6.přiměřený čas - potřeba času na dané úkoly je individ.; někt. děti jsou důkladnější...
- 7.obohacené prostředí - bohatost a dosažitelnost podnětů (encyklopedie, mapy...)
- 8.dokonalé zvládnutí - co se dělá, má se dělat dobře; učivo navazuje...

4.11 - **5 pravidel soužití** - důvěra, pravdivost, aktivní naslouchání, neshazovat, osobní maximum (>je individuální)

5.1 - KP - Původně neutrální podnět získává schopnost vyvolávat PR - ta byla původně NR na NP (maso NP - sliny NR; světlo PP - sliny PR), (podmiňování vyššího řádu - nový PP se váže na již vytvořený PP); důležité je čas. spojení

5.2 - Thorndike - instrumentální podm.; konekcionalismus: U je vytváření spojů mezi podnětem a reakcí; Th. skříňka - kočka

5.3 - U pokusem a omylem - pokud je jedinec v neznámé situaci, zkouší různá řešení, dokud nedojde k uspokojujícímu účinku

5.4 - Zákon připravenosti - týká se motivace - hladová kočka se chce dostat z klece za potravou, nasycená se nesnaží

5.5 - Zákon cviku - spoje se opakováním posilují, nečinností slábnou

5.6 - Zákon efektu - reakce vedoucí ke kladným důsledkům se upevňují, zatímco neúspěšné reakce slábnou

5.7 - Instrumentální U - nová reakce je nástroj k získání poz. výsledku a je ovl. 3 zákony - efektu, účinku a připravenosti

5.8 - Skinner - uznává KP (ale...); OP

5.9 - Operantní podm. - chování je určeno nikoli tím, co mu předchází, ale hlavně tím, jaké bude mít důsledky; spoj se utváří spíše mezi reakcí a posílením, než mezi S a R

5.11 - Skinner box - klec, kde byl holub, kt. kloval do terče - po urč. počtu klovnutí mu do krmítka spadlo trochu zrní; součástí bylo zařízení k záznamu počtu klovnutí...

5.12 - Respondent - Operant - respondentní chov. - reaktivní, vyvolané kontrolovatelným podnětem (kašlání, ...; IPP, Watson); operantní chov. - reakce jsou prostředkem k dosažení cíle (operanty) a toto chov. závisí na vnitřních potřebách a motivech; je určeno svými důsledky - kladné důsledky dané chov. posilují; je cílevědomé (řízení auta, psaní přednášky...)

5.13 - **Formy posilování**

- pozitivní posílení (odměna) - získání něčeho pozitivního
- neg. posílení - zmizí něco neg.
- trest 1 - objeví se něco neg.
- trest 2 - zmizí něco pozitivního (u trestů nové chování nevzniká, jen staré se potlačuje)

5.14 - **Nežádoucí jevy spoj. s trestáním** - potlačuje aktivitu, vyvolávají silné em. reakce, může se ustavit hostilita k trestající osobě, fyz. tresty > růst agresivity

5.15 - **Rozvrhy posilování**

- souvislé (nepřetržitě) posilování - každá správná odpověď je posílená
- přerušované pos. - posilují se jen některé odpovědi; buď to má pevný rámec (každá pátá reakce se posílí) nebo nahodilý; a dále buď pevný časový interval (každých 10 minut) nebo nahodilý (přerušované posilování = méně vyhasínání)
- kombinované pos.- souvislé posilování je lepší pro rychlost U (na začátku u malých dětí), ale nezvyšuje retenci - proto postupně přejít k přerušovanému

5.16 - **Shaping** - postupné utváření chování, princip posilování postupných přiblížení - rozdělení látky k naučení do x kroků a jejich postupné zvládnání

5.17 - **Token economy** - typ posilování, kdy odměnami jsou "tokens" (žetony, body, hvězdičky...), kt. jedinec dostává za žádoucí chování a lze je různě směňovat - vybrat si za ně žádoucí odměny (za nevhodné chov. tokens vrací); je třeba stanovit přesná pravidla a vybrat vhodné tokens

5.18 - **Sociální inženýrství (BFS)** - myslel si, že podle jeho teorie OP může fungovat svět, být lepší > ovlivňovat technickým způsobem lidi, napodmiňovat je; pak ale není individualita...; u dětí to chvíli funguje, ale celospolečensky těžko

6.0 - **Jerome Bruner** - vliv potřeb na vnímání (mince); soc-kong. teorie

- školy mají učit obecnou strukturu předmětu; brát ohled na intelektový V dí; význam intuice
- začínáme od specifického (discovery learning-objevování) a jdeme ke kategoriím - obecnému

6.1 - **Teorie instrukce** (tj. vyučování) - J. Bruner; teorie U je deskriptivní - popisuje, co se jak děje; tato je preskriptivní - doporučuje, jak se co má vyučovat

6.2 - **Deskriptivní teorie** - popisuje, co jak se děje

6.3 - **Preskriptivní teorie** - předepisují, doporučují

6.4 - **Princip motivace** - motivace je zdrojem aktivity, spolu se schopností učít se podstata U; vnitřní, vnější...

- každé dí má vroz. will to learn (podobný drivu zvědavosti), dále drive něco umět - dosáhnout kompetence (dí zajímá víc to, co mu jde - toho je třeba využít), potřeba spolupracovat s dr. - reciprocita

6.5 - **Will to learn** - Bruner; vrozená vůle k U, podobné jako drive zvědavosti - podle Br. není teorie posilování to jediné - spíš by měla navazovat na will to learn

6.6 - **Princip struktury** - Bruner - podle ES - jakákoli masa vědomostí může být opt. organizována, aby ji pochopil každý student

- vyložit nejprve strukturu předmětu a ne začínat s izolovanými poznatky
- modus prezentace (reprezentace) - jak prezentovat látku s ohledem na kogn. V dí: 1) akční modus - malé dí chápe prostř. akce, 2) ikonický modus - představa podle obrázku, mapy, nákresu..., 3) symbolický modus - slova, abstrakce
- modus hospodárnosti - jaké Q učiva musí žák držet v paměti, aby mohl pokračovat dál; umět dát srozumitelné a stručné shrnutí - to podstatné je jednoduše sdělitelné
- modus síly

6.7 - **Princip následnosti** - jak na sebe učivo navazuje

6.8 - **Princip posilování** - aby bylo U efektivní, je třeba zpětná vazba, a to co nejdřív (vědět, jak na tom jsem)

6.9 - **Učení objevováním** (Discovery Learning) - dí se nejlépe naučí to, na co samo přijde (postup od konkrétního k teorii) - např. diskusí, experimentem..., prokázáno, že funguje lépe, když dí má o tom, co objevuje, urč. předběžnou představu

6.10 - **Kategorizace** - dle Brunera (kogn.) je to vytváření pojmů neboli kategorií - ty obsahují jevy a objekty podobných vlastností; jsou hierarchicky uspoř. a mají různý stupeň obecnosti

6.11 - **Spirálové osnovy** - (Bruner) žáci jsou seznamováni se strukturou všech předmětů už od nejnižších ročníků - postup od velmi jednoduché a specifické struktury, která se dále doplňuje o obecnější vztahy a pojmy

7.1 - **David Ausubel** - podobně jako Bruner soudí, že si čl. vytv. hierarchické kogn. struktury; ale podle Aus. začínáme u pojmů (předorganizátory) a ty pak rozvíjíme (podle Br. od specifického k obecnému)

- zákl. pojmem je subsumace

7.2 - **Teorie subsumace** - proces, kdy jedinec zařazuje (subsumuje) nové info do existujících kogn. struktur; obecný pojem, pod který se zařazují jiné, nazývá subsumovatel (subsumer) - podobné jako Brunerova kategorie; učit se = subsumovat

7.3 - **Učení výkladem** (expository teaching) - podle Ausubela je u starších žáků lepší než Brunerovo U objevováním

- dobrý výklad umožní žákům si pojmy zařadit a využívat
- deduktivní postup - jako první jsou nejobecnější pojmy, specifické se pak z těchto odvozují; konkrétní příklady, kontakt se žáky, zahájit výuku předorganizátorem

7.4 - **Předorganizátory** (advances organizers) - (Ausubel) - soubor nejobecnějších pojmů a myšlenek, s nimiž je žák seznámen předtím, než dostane materiál, kt. se má nově učit; tím se aktivuje kogn. struktura, kam má být uložen

- vysvětlující organizátor - před výkladem úplně nové látky
- komparativní org. - před výkladem něčeho už částečně známého, vymezení rozdílů

7.5 - **Sociální učení** - U umožňující socializaci čl., jeho vrůstání do společnosti

- jed. si ve styku s dalšími lidmi (skupinami) osvojuje dovednosti, návyky a postoje potřebné ke společenskému životu

7.6 - **Učení nápodobou, observační učení**

- nápodoba - čl. napodobuje chování druhého, protože mu toto poskytuje klíč k dosažení žádoucího; Bandura to ztotožňuje s observ. U; též u soc. žijících živočichů
- observační U - U na zákl. pozorování chování modelu, kt. je založeno na zástupném zpevnění; druhé osoby vystupují jako poz. n. neg. vzory; efekt odtlumení

7.7 - **Imitace/identifikace**

- imitace - napodobování modelu, jeho dílčích projevů tak, jak byly odpozorovány
- identifikace - ztotožnění se s urč. osobou a přijetí jejích způs. chování; uplatňuje se zde zobecněné pozorování

7.8 - **Zástupné učení** - lidé modifikují své chov. na základě pozorování druhých - odměn a trestů, kt. dostávají za své chov. druhí lidé; zástupné zpevnění = zpevnění pozorované u druhých

7.9 - **A. Bandura** - teorie observačního U - vychází z OP (naše chov. je nejvíce ovl. anticipovaným důsledkem), ale uvažuje rovněž kognitivní aspekty; **reciproční determinismus** - vztahy O - prostředí - chování jsou nikoli jednosměrné, ale reciproční - <>

7.10 - **Efekt observačního U** = osvojení nového chov. prostř. pozorování chování modelu

7.11 - **Inhibiční a disinhibiční efekt**

- inhibiční efekt - potlačuje se takové chování, kt. je pozorováno u druhého a ten je za ně trestán (účinek potrestání např. bezohledného řidiče na ostatní lidi)
- disinhib. efekt - pozorovatel vidí, že model je za své chov. odměněn (n. není potrestán)

7.12 - **Facilitační efekt** - chování ostatních slouží jako facilitační podnět vyvolávající podobné chov. u pozorovatele - nemusí jít ale o nové chování, ani přesně o totéž chování (např. mám model velikorysosti > občas dám něco na charitu; též u oblékání...)

8.1 - Kognitivní psychologie - psychologie poznávání, psychologický směr zabývající se takovými procesy, jako je smyslové poznávání, představivost, fantazie, myšlení, paměť a učení

- navazuje na Wundta, Jamese, Ebbinghause, gestalt; 1. kogn. - JP
- U je výsledkem naší snahy porozumět světu
- kognitivní strategie - jak se info ukládají, zpracovávají a využívají

8.2 - **Konstrukce poznání** - žák své poznání aktivně konstruuje podle dvou teorií:

- teorie týkající se prekonceptů žáka (konstruktivistická didaktika)
- teorie pojednávající o pedagogickém profilu žáka
- podle JP (konstruktivista) je každé poznání strukturováno aktivitou subjektu - nejde o pouhé zaznamenávání, neexistují ani apriorní struktury poznání

8.3 - **Bachelard Gaston** - uvažoval o vstupní kultuře učícího se jedince a o epistemologických překážkách v učení. Zabýval se filosofií vědeckého poznání (konstruktivistická filosofie). "Neznalost je formou poznání", každá správná objektivní zkušenost je vždy opravou subjektivního omylu.

8.4 - **Filosofie odmítnutí** (Bachelard) - každý čl. má své teorie (prekoncepty, mylné koncepty...) - ty je třeba nejdřív zničit a na jejich místo dát věd. koncepty

- není negativistická. Souhlasí se změnou principů poznání, s konstruktivistickou činností; vědecké poznání je neustále se vyvíjející konstrukce. Člověk obohatí poznání tím, že odmítne staré výklady skutečnosti - myšlení se má dialektizovat (hledat v realitě to, co odporuje dřívějším zkušenostem).

8.5 - **Prekoncepty**, spontánní koncepty (Bachelard) - jsou nástrojem konstrukce poznání. Dítě má předběžné představy o látce (učitel by si to měl uvědomit). Jsou komplexní a jsou mobilizovány v závislosti na situaci, v níž se subjekt nachází. Jsou neustále přebudovávány.

- spontánní koncept - referenční systém, v jehož rámci probíhá transformace, integrace a osvojení nových či odlišných informací nebo reprezentací; vzniká v <> subjektu a prostředí
- jsou tu i pojmy jako mylný koncept, prekoncept, spontánní koncept, protokoncept, naivní koncept

8.6 - **Pedagogické profily** (Garanderie) = učební styly - způsoby, jak zacházet s principem konstrukce poznání. Popisují kognitivní charakteristiky žáků (vizuální n. auditivní typ).

- Antoine de la Garanderie - popularizoval výzkumy kognitivních charakteristik a metod práce žáků. Žák má své schopnosti učení, ovládá pracovní metodu i způsob, jímž zachází s informacemi - má svou "prefilozofii." Není tabula rasa. Zjistil, že žáci pracují s mentálními obrazy typu vizuálního a auditivního. Vizuelní typy konstruuji na zákl. obraz. představ, u auditivních převažuje vnitřní řeč.
- dí má urč. apriorní přístup k osvojování nových info - vizu, audio, kinestetické

8.7 - **Kognitivní styly** - způsoby chování při řešení kognitivních úloh, způsob přijímání a zpracování informací, souzení a usuzování. Nejznámější:

- Witkin - ne/závislost na poli - pole je to, co je vnímáno; nezávislost - spoléhá se na své apriorní konstrukce; závislost - řídí se vnějším ref. rámcem
- Bruner - přesnost / přibližnost - kolik info potřebujeme, než se rozhodneme
- Kinton - adaptivnost / inovativnost - přijmout problém, jak je & dělat věci lépe vs. pojmout problém z jiné perspektivy & dělat věci jinak
- Rotter - místo kontroly - externalisté, internalisté
- tzv. omakávání - scanning - zkoumání
- kognitivní komplexita
- reflexivita a impulsivita - reflexivita - odklad reakce, pozvolné generování variant (souvisí s nezávislostí na poli a IQ); impulsivita - okamžitá reakce podle schématu a posteriori

- nivelování a pointování
- zúžená x flexibilní kontrola - přizpůsobivost, schopnost přecházet mezi předměty poznávání

8.8 - **Učební styly** (studijní) - studenti mají svůj učební styl s motivačními a kognitivními zvláštnostmi:

- studenti usilující o porozumění učivu, nalezení osobního smyslu, nepotřebují pobídky zvenčí
- studenti se snahou o pamětní reprodukování učiva, s vnější motivací, učí se nazpaměť ze strachu před špatnou známkou
- studenti se silnou motivací k nejvyššímu výkonu. Ochotni přizpůsobit svůj způsob učení požadavkům učitele včetně toho, zda požaduje učení do hloubky či nazpaměť
- mění se snáze než cogn. styl - není zde tolik toho vrozeného

8.10 - **Kelly George** - konstruktová teorie (teorie osobního konstruktů) - osoba je vědec, kt. se snaží účinně pochopit a uchopit svůj svět; vše je věcí interpretace - objektivní realita existuje, ale každý ji percipuje po svém

8.11 - **Teorie osobního konstruktů**

- os. konstrukt = šablona, kt. jedinci slouží k pochopení a zpracování životní reality, jsou to urč. vzorce, myšlenky k orientaci, vysvětlení a predikci (čl. je podle Kellyho orientován spíše na budoucnost)
- jedinec si vytv. urč. konstrukt a pak ho testuje v ruz. situacích - pokud dovede anticipovat, ponechá si ho (jinak revize nebo delete)
- je vždy bipolární a dichotomní - protože zákl. vlastností lid. myšlení je BW percipování zážitků
- ke vzniku konstruktů je třeba mít min. 3 elementy (události n. myšlenky) - 2 podobné a jeden odlišný - protože každý konstrukt má pól podobnosti (tzv. pól konstruktů) a pól kontrastu
- liší se rozsahem a ohniskem vhodnosti, mírou propustnosti (možností revize), je více typů
- cyklus P-C-P: obezřetnost (které konstrukty jdou v dané sit. využít) - zvažování (vybrán 1 konstrukt) - řízení (použití konstruktů)

8.12 - **Metoda konstruktové mřížky** - mřížková forma REP testu, kt. slouží k odhalení zákl. konstruktů dané osoby

- subjekt dostane 20-30 definic rolí osob, které pro něho mají spec. význam (já, otec, matka, oblíbený učitel, zavrhuje osoba, lékař, ...) - tyto osoby (= figury) se pojmenují a zanesou se navrch mřížky
- pak dostane 3 figury a má uvést, v čem se dvě podobají a současně je toto odlišuje od třetí (otec a lékař jsou rozvázní, učitel je impulsivní > máme 1. konstrukt: rozvázný - impulsivní) - pod jména se do sloupců kreslí kroužky - plné pro pól konstruktů a prázdné pro pól kontrastu; určí další osoby v řádku příznačně daným pólem konstruktů; takto se postup opakuje 20x až 30x
- P formuluje na zákl. obsahu konstruktů hypotézu o způsobu, jakým jedinec percipuje realitu a vyrovnává se s okolím

9.1 - **Teorie zpracování info** - jak čl. vnímá podněty z prostředí, transformuje je do smysluplných info a jak si tyto inf. vybavuje, když je potřebuje použít; vychází z modelu paměti (Atkinson, Shrifin): senzorický registr, krátkodobá paměť a dl. paměť

9.2 - **Kognitivní mapa** (Tolman)

9.3 - **Kódování** - paměťový proces transformace info; nejvíce se studuje kódování info v dl. pam. - ukládání, organizace, třídění...; nejčastější kód. strategie - elaborace, substituce a organizování

9.4 - **Ukládání** - ukl. info do dl. pam., totéž co zapamatování; ne/umýšlné (bezděčné- záměrné)

- transformace info do podoby pro lidskou mysl srozumitelné, aby mohla být v příp. potřeby opět dekódována (PIh.)

9.5 - **Senzorický registr** - zachycuje surové senzorické info na velmi krátkou dobu; pokud nejsou dále zpracov., ztrácí se; info kolem je hrozně moc a jen některým věnujeme pozornost (s těmi se pak dále pracuje); registry jsou pro všechny smysly, nejdůležitější - echoická + ikonická paměť

9.6 - **Echoická paměť** = auditivní senzor. registr (pro sluchové info); Ikonická paměť = vizuální senzor. registr (obrazové info)

9.7 - **Krátkodobá paměť** - uchovává info po max. 30 sec., kapacita dle Millera 7 ± 2

- udržení info lze prodloužit pomocí udržovacího opakování (fonologická smyčka)
- též zvaná pracovní (operační) paměť - je to naše prac. plocha, kam si vyvoláme potřebné info a manipulujeme s nimi

9.8 - **Magické číslo 7 ± 2** - George Miller, je to rozsah kr. paměti a udává počet položek, kt. můžou být různě velké (rozsah těchto chunks lze zvětšit grupováním)

9.9 - **Dlouhodobá paměť** - systém obsahující ohromné množství info; jsou zde rel. trvale, min. velmi dlouhou dobu; část deklarativní a procedurální

- asociativní pojetí říká, že info jsou zde různě pospojovány; kognitivisté - jsou uspoř. podle významu
- existuje pro všechny smysl. modality

9.10 - **Deklarativní paměť** (knowing what / that) - pro fakta n. události; tyto info mohou být sdělovány; dělí se na epiz. a sémantickou pam.

9.11 - **Epizodická p.** - autobiografie - události z minulosti jedince; **Sémantická p.** - znalosti o světě - všeobecné i odborné...; amnézie se častěji dotýká epizodické paměti než sémantické

9.12 - **Procedurální paměť** (knowing how) - dovednosti a kognitivní operace - jak co provádět; verbálně se obtížně sdělují; souvisí s ní mozeček

9.13 - **Permastore** = permanent storage

- paměť obsahující informace, které se v průběhu života neztratí - často jde o vysoce důležité informace, které se snadno vyvolávají a jsou spojeny s mnoha vodítky
- zda jde o samostatnou paměť nebo část dl. pam., se zatím neví

9.14 - **Typy nácviku - opakování / elaborace**

- opakování - jednoduché - základní (memorování) a komplexní - zvýraznění hlavních bodů
- elaborace = propracování - materiál v kr. pam. je doplněn tak, aby byl snadno zapamatovatelný - např. verbální podoba se doplní obrazovou představou, vytvoří se vědomá asociace mezi představami, analogie, parafrázování apod.; souvislosti - tím se info ukládá na víc míst

9.15 - **Vybavování** - vzpomínání, reprodukce, znovuvybavení

- vybavování - aktualizace info uložené v dl. pam., převedení do krátkodobé pam.
- vzpomínání - záměrné a usilovné hledání info, o nichž víme, že je máme v pam. - TOT = mám to na jazyku
- reprodukce - snaha o co nejpřesnější vybavení
- znovuvybavení = znovuzpomenutí - při opětovném setkání se s info si vzpomene, že tuto info už máme uloženou; je méně náročné než reprodukce (testy s možnostmi x otázky)

9.16 - **Zapomínání** - příčiny - několik teorií:

- atrofie paměť. stop - nepoužívané info se postupně ztrácí
- reorganizace dl. pam. - nové info zatlačují ty starší
- teorie potlačení nepříjemných info
- teorie interference následného n. předcházejícího U
- teorie ztráty vodítek

9.17 - **Interference proaktivní a retroaktivní**

- proaktivní - staré info komplikují vybavení nových
- retroaktivní - nové info ruší vybavení starších

9.18 - **Fenomén TOT** (top of the tongue) - mám to na jazyku; týká se procesu vzpomínání; pokud se nám někdo snaží napovědět, vytvoří se v mozku smyčka, kt. se nelze zbavit > přestat se tím zabývat, relaxovat (smyčka se rozpouští)

10.1 - **Transfer - pozitivní, negativní**

- pozitivní - dříve osvojená dovednost usnadňuje učení se novému (např. znalosti z jednoho jazyku uplatníme při učení se dalšímu jazyku)
- negativní transfer = proaktivní interference - rušivý vliv dřívějších dovedností na učení se novým

10.2 - **Sériový polohový efekt** - vybavíme nejlépe info z konce, pak ze začátku a nejhůř zprostřed (křivka U; efekt novosti silnější než efekt prvotnosti)

10.3 - **Nahuštěné a rozložené učení** - opakování rozložené do delšího čas. období > lépe se pamatuje - např. učit se 3 x 1 hod. během týdne je lepší, než 3 hodiny v kuse; u nahuštěného se upl. interference

10.4 - **E. D. Gagné - kognitivní strategie** - sekvence kognitivních operací, které vedou od porozumění ke správné odpovědi; některé získáme přirozeně, většinu si osvojujeme záměrným U, nácvikem (opakování, elaborace)

10.5 - **Metakognice** (knowing about knowing) - poznání Č vlastních kogn. procesů; součástí je i metapaměť - všechny proměnné, o kterých se jed. domnívá, že mohou ovlivnit jeho pam. procesy

- umožňuje stanovovat si cíle, sebemonitorování, kontrolu, hodnocení vl. aktivity, navrhování alternativ, posuzovat pravděpodobnost dosaž. úspěchu
- Kovalik vštěpovala dětem prvky metakognice, aby věděly, jak se učí a jak na tom můžou pracovat
- V metapaměti výrazný mezi 7. a 10. rokem; po 10. roce už dí začíná chápat, že organizovaný materiál se vybavuje lépe, než mechanicky naučený

10.6 - **Trénink metakogn. strategií** - má pozit. vliv na U a souvisí i s atribučními přesvědčeními, místem kontroly, sebeoceněním

Stacks Oliver - neuroP, příběhy lidí s poruchami mozku - M si pletl Ž s kloboukem; antropologička na Marsu - Ž s funkčním autismem

Ebbinghaus - co má smysl, se pamatuje lépe; opomenul motivaci

Thorndike - zákony U, role motivace (hladová kočka)

paměť - soubor vlastností, kt. umožňují vštípení (retence, recepce, reprodukce)

- uložení, uchování a vybavení info
- ultrakrátká (= senz. registr) > krátkodobá - sem jde to, co prostoupí hranicemi senz. registru (výrazné, kontrastní, emoční podněty, záměrně opakované, navazující na známé...); 7 ± 2 , podle Vestera až 20 min. > záleží na proteinech, jestli se info zapíše do dl. pam. (u starých lidí se proteiny dodávají)

biozáklady paměti - asi nejsou místa s info, spíš uzly a info jsou v síti a na více místech > čím víc jsou info propojené, tím snazší je vybavení; mozeček souvisí s procedurální pamětí

explicitní pam. - co víme, že víme; **implicitní pam.** - co nevíme, že jsme si zapamatovali